

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
роботи



О.Б. Жильцов

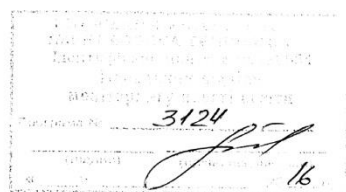
2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історіографія всесвітньої історії

Напрямок підготовки 6.020302 «Історія»

Історико-філософський факультет



2016–2017 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

«___» _____ 20 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історіографія всесвітньої історії

Напрямок підготовки 6.020302 «Історія»

Історико-філософський факультет

2016– 2017 навчальний рік

Робоча програма Історіографія всесвітньої історії для студентів галузі знань
0203 «Гуманітарні науки», напряму підготовки 6.020302 Історія

Розробники: доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії
Київського університету імені Бориса Грінченка Драч Оксана Олександрівна

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії

Протокол від 5 вересня 2016 року № _1__

Завідувач кафедри всесвітньої історії _____ І.В.Срібняк

(підпис)

© _____, 2016р.

© _____, 2017 р.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	5
2. Структура програми	7
3. Тематичний план	8
4. Програма	11
5. Навчально-методична карта дисципліни	22
6. Карта самостійної роботи	23
7. Індивідуальна навчально-дослідна робота	26
8. Система поточного і підсумкового контролю знань	28
9. Методичне забезпечення курсу	29
10. Питання до заліку	30
11. Орієнтовна тематика магістерських робіт	31
12. Рекомендована література	32

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Історіографія всесвітньої історії» (далі – Програма) є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою всесвітньої історії Інституту суспільства на основі ОПП відповідно до затвердженого навчального плану.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра» (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є становлення історіописання як наукової дисципліни, зокрема основних шкіл, напрямів і концепцій всесвітньої історії, сутність і місце історіографії всесвітньої історії серед інших дисциплін соціогуманітарного спрямування.

У пропонованій програмі курсу «Історіографія всесвітньої історії» увага концентрується на найбільш важливих темах і питаннях. Курс починається з вивчення основних історичних уявлень античності й середньовіччя. Далі пропонується до розгляду становлення історичної думки в епоху Відродження, прослідковується розвиток історіографії доби Просвітництва (XVIII ст.) Особливу увагу приділено становленню історичної науки протягом XIX ст. і характеристиці естаких етапів її розвитку, ранній (до 1848 р.) і пізній романтизм, позитивізм. Розкривається зміст і історичне значення матеріалістичного розуміння історії. Розвиток світової історичної науки в XX ст. подано з позицій огляду найбільш важливих історіографічних шкіл, концепцій та представників (концепція О. Шпенглера, А. Тойнбі, «Школа Аналів» тощо).

Курс історіографії має допомогти студентам зрозуміти проблеми методології історії в її зв'язку з іншими гуманітарними дисциплінами. Моральному вихованню майбутніх істориків буде сприяти знайомство з життям і творчістю найвизначніших учених, їхніми уявленнями про наукову етику. Знання історіографії, її специфіки, понятійного апарата, термінології, інструментарію та методології історичних досліджень допоможе студентам при підготовці курсових і дипломних робіт.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення курсу «Історіографія всесвітньої історії» тісно пов'язане із опануванням ряду насамперед суміжних дисциплін. У їх числі: «Соціологія» (становлення та закономірності розвитку людських спільнот), «Політологія» (сутність і функції держави, типологія політичних режимів, політична свідомість і політична соціалізація особи, основи геополітичного аналізу етнонаціональних явищ), «Філософія» (основні напрями розвитку філософської думки, формування методології наукових досліджень), «Культурологія» (поняття людської культури, вплив культури на розвиток спільнот, вплив спільнот на специфіку культури, культура різних спільнот), «Релігієзнавство» (релігійні відносини, етносоціальні релігії).

Пропонована програма розроблена для студентів вищих навчальних закладів історичних спеціальностей з урахуванням наявності в них базового рівня знань (середньої освіти). Необхідні знання та навички студенти набувають шляхом проведення з ними навчальних занять у формі лекцій, семінарів, самостійної та індивідуальної роботи.

Програма курсу «Історіографія всесвітньої історії» розрахована на студентів четвертого курсу денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр.

Програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання в Київському університеті імені Бориса Грінченка відповідно до вимог ОКХ, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни.

Програма визначає перелік, обсяг, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів, необхідне навчально-методичне забезпечення.

Навчальна дисципліна «Історіографія всесвітньої історії» є складовою частиною

дисциплін циклу всесвітньої історії нормативного блоку навчальної програми.

Мета дисципліни – на основі з'ясування ключових етапів та тенденції розвитку історичної думки, генезису принципів та методів історіописання, зародження й трансформації історичної науки максимально сприяти формуванню у студентів професійних умінь і навичок, кодексу наукової етики дослідника, культури інтелігентних людей громадянського суспільства та сприяти розумінню причетності кожного майбутнього історика до розбудови держави.

Завдання вивчення дисципліни

Курс «Історіографія всесвітньої історії» має наступні пізнавальні, дидактичні та виховні завдання:

- на основі широкого залучення джерел та наукової літератури закріпити та поглибити у студентів здобуті ними протягом трьох років навчання у ВНЗ знання і розуміння процесу розвитку історичної науки, більш конкретно усвідомити історію і сучасний стан зарубіжної історіографії та методології історичних досліджень;
- навчити студентів працювати з історичними джерелами та спеціальною історичною літературою. Привити їм уміння правильно оформляти методологічний і технічний інструментарій наукових досліджень;
- сприяти виробленню наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного, вмінню трактувати їх з позицій наукових принципів історизму, об'єктивності, всебічності, логічності та робити порівняльний аналіз подібних процесів у різних країнах, визначаючи загальне та відмінне;
- належну увагу приділити трактуванню історичних концепцій з позицій принципів історизму, об'єктивності, всебічності, логічності;
- розвивати вміння критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, самостійно трактувати її, дотримуючись вищезазначених наукових принципів;
- визначити основні теоретичні поняття та терміни з курсу й вимагати від студентів їх чіткого розуміння та вміння оперувати ними при відповідях на семінарських заняттях, під час написання рефератів;
- в лекційному курсі та на семінарських заняттях постійно використовувати виховні моменти, прививаючи студентам повагу до історичного минулого людства, стимулюючи у них прагнення бути свідомими своєї місії неупередженого викладання всесвітньої історії.

Навчальні результати / вміння

Вивчивши курс «Історіографія всесвітньої історії», студенти повинні

знати:

- і вільно володіти понятійним та термінологічним апаратом, притаманним даній навчальній дисципліні;
- основні джерела вивчення історії історичної думки;
- розуміти причинно-наслідкові зв'язки та логіку розвитку історичних студій від давнини до сьогодення;
- основні концепції історіописання, особливості періодизації історіографії всесвітньої історії та чинники, що її обумовлюють;
- видатних авторів історичних праць, їхній творчий доробок та теоретико-методологічні та конкретно-історичні погляди;
- розуміти історію історичної думки та науки в цілому та бути поінформованими щодо сучасного стану історіографічних студій;

Вивчивши курс «Історіографія всесвітньої історії», студенти повинні

вміти:

- орієнтуватися в основних проблемах історіографії та новітніх методологічних напрямках сучасного історіописання;
- аналізувати діяльність провідних історіографічних шкіл і представників історіографії всесвітньої історії;
- застосовувати знання, отримані при вивченні дисципліни, для написання історіографічних оглядів у дослідницьких роботах;
- використовувати методологічний інструментарій історичних досліджень для проведення самостійної науково-пошукової роботи;
- здійснювати аргументовану й ґрунтовну критику опрацьованих історичних праць;
- формувати і відстоювати власну наукову позицію щодо концептуального бачення історії людства.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 54 год., із них:

- лекції - 12 год.;
- семінарські заняття - 8 год.;
- практичні заняття - відсутні год.;
- індивідуальна робота - 4 год.;
- самостійна робота – 27 год.;
- модульний контроль 3 год.
- підсумковий контроль (залік) – 2 год.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: Історіографія всесвітньої історії

Дисципліна	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідно до ECTS: <i>1,5 кредити</i>	Шифр та назва: «0203 Гуманітарні науки»	Частина програми (нормативна, вибір закладу, вибір студента): нормативна
Кількість змістовних модулів: <i>2 модулі</i>	Шифр та назва: «6.020302 Історія»	Рік підготовки: 4 (1). Семестр: 7.
Загальний обсяг дисципліни: <i>54 години</i>	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Бакалавр».	Аудиторні заняття: <i>20 год.</i> З них: Лекції: <i>12 год.</i> Семінарські заняття: <i>8 год.</i> Самостійна робота: <i>31 год.</i>
Кількість тижневих годин: <i>2 години</i>		Модульний контроль: <i>3 год.</i> Вид контролю: <i>залік</i>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Використані скорочення:

- ☐ лекції (Л);
 - ☐ семінарські заняття (СЗ);
 - ☐ практичні заняття (ПЗ);
 - ☐ індивідуальна робота (ІР);
 - ☐ самостійна робота (СР);
- підсумковий контроль (ПК).

Бакалаврат, VII семестр

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин								
		Р	А	Л	СЗ	ПЗ	ІР	СР	ПК	
	Змістовий модуль І.									
	Розвиток історичної думки до XIX ст.									
1.	Вступ. Розвиток історичних поглядів і уявлень у добу античності і середньовіччя	8	4	2	2		-	4		
2.	Розвиток історичних поглядів доби Нового часу(XV-XVIII ст.)	10	6	2	2		2	4		
	Разом	19	11	4	4		2	8	1	
	Змістовий модуль II.									
	Історіографія всесвітньої історії в XIX- початку XXI ст.									
3.	Тип історичного мислення XIX ст. Класичний історизм.	7	3	2	1			4		
4.	Криза історичної думки кінця XIX – початку XX ст.	8	3	2	1			5		
5.	Зарубіжна історіографія другої половини XX ст.	9	4	2	2			5		
6.	Новітня зарубіжна історіографія кінець XX – початок XXI.	9	4	2			2	5		
	Разом	35	16	8	4		2	19	2	
	Разом за навчальним планом	54	24	12	8		4	27	3	

III. ПРОГРАМА (VII семестр)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Теми лекцій

Лекція 1

Тема 1: *Вступ. Розвиток історичних поглядів і уявлень у добу античності і середньовіччя*

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Предмет, методи, завдання та особливості курсу «Історіографія всесвітньої історії» у вищих навчальних закладах України.
2. Історичні уявлення доби античності.
3. Християнська концепція історії. Провіденціалізм.
4. Середньовічний погляд на суспільство та його історію.
5. Ідея універсалізму історії.

Основні поняття теми:

- Ідея «Града Божого»;
- Провіденціалізм;
- Християнська концепція історії.

Лекція 2

Тема 2: *Розвиток історичних поглядів доби Нового часу(XV-XVIII ст.)*

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Початок секуляризації історичної думки. Гуманізм і раціоналізм у поясненні історичних подій.
2. Історичний оптимізм та теорія прогресу в працях представників просвітництва.
3. Французькі енциклопедисти і їх тлумачення поступу історії.
4. Розвиток джерелознавчих процедур історичних досліджень.

Основні поняття теми:

- Антиквари;
- Гуманізм;
- Енциклопедисти;
- Ерудити;
- Просвітництво;
- Раціоналізм;
- Секуляризація.

Се м і н а р 1

Тема 1. *Вступ. Розвиток історичних поглядів і уявлень у добу античності і середньовіччя (2 год.)*

Питання до обговорення:

1. Предмет, зміст і метод історіографії як історії історичної думки.
2. Основні риси і особливості періодизацій античності (Гесіод, Овідій, Платон, Лукрецій Кар).
3. Ідеї єдності історії в працях християнських письменників (Св. Ієронім, Св. Августин). Єдність людської історії як єдність Божественної волі.
4. Перша універсальна періодизація історії.
5. Історичні праці доби середньовіччя: їх жанри, автори, релігійний і світський зміст. Людина в історії.

Рекомендована література:

- Барг М.А. Эпохи и идеи: Становление историзма. – М., 1987.
- Историческая наука сегодня; Теории, методы, перспективы/Под ред. Л. П. Репиной. – М., 2012.
- История и память: историческая культура Европы до начала Нового времени / под редакцией Л. П. Репиной. – М., 2006.
- Кроче Б. Теория и история историографии. – М., 1998.
- Образы историографии; Историки в поиске новых смыслов: сб. науч. ст. – Казань, 2003.
- Репина Л.П. История исторического знания: учебное пособие для студентов вузов. – М., 2004.
- Тартаковский М.С. Историософия. Мировая история как эксперимент и загадка. – М., 1993.
- Яковенко Н. Вступ до історії. – К., 2007.

(Також зі списку **джерел та додаткової літератури**)

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу, письмової роботи, участі у дискусії

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії

С е м і н а р 2

Тема 2. *Розвиток історичних поглядів доби Нового часу (XV-XVIII ст.)* (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Гуманістичний світогляд і раціоналістичне пояснення історії. Нова періодизація.
2. Політична й риторична школи (Л. Бруні). Н. Макіавеллі і його «Історія Флоренції». Л. Валла – один з засновників історичної критики.
3. Внесок мислителів просвітництва (Вольтер, Руссо, Монтеск'є, Кондорсе та ін.) в осмислення історичного процесу.
4. Ідея прогресу. Раціоналістичне пояснення єдності історії.

Рекомендована література:

- Барг М.А. Эпохи и идеи: Становление историзма. – М., 1987.
- Историческая наука сегодня; Теории, методы, перспективы/Под ред. Л. П. Репиной. – М., 2012.
- История и память: историческая культура Европы до начала Нового времени / под редакцией Л. П. Репиной. – М., 2006.

Кроче Б. Теория и история историографии. – М., 1998.
Образы историографии; Историки в поиске новых смыслов: сб. науч. ст. – Казань, 2003.
Репина Л.П. История исторического знания: учебное пособие для студентов вузов. – М., 2004.
Тартаковский М.С. Историософия. Мировая история как эксперимент и загадка. – М., 1993.
Яковенко Н. Вступ до історії. – К., 2007.
(Також зі списку *джерел та додаткової літератури*)

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу, письмової роботи, участі у дискусії

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Лекція 3

Тема 3: Тип історичного мислення XIX ст. Класичний історизм.
(2 год.)

Логіка викладу:

1. Романтизм першої половини XIX ст. і історична наука.
2. Ідея єдності історії за Г. Гегелем.
3. Становлення історичної науки і професії історика. Л. фон Ранке.
4. Класичний історизм як пануюча в XIX ст. парадигма історії.
5. Матеріалістичне розуміння історії. Марксистська історіографія.
6. Позитивізм. Течії і школи позитивістської історіографії. Сцієнтизм.

Основні поняття теми:

- Економічно детермінована історія;
- Класичний історизм;
- Наукова методологія історії;
- Позитивізм;
- Романтизм;
- Сцієнтизм;
- Формаційний підхід

Лекція 4

Тема 4: Криза історичної думки кінця XIX – початку XX ст.. (2 год.)

Логіка викладу:

1. Криза теоретичних основ пануючого в XIX ст. типу історизму. «Присмерк Європи» О. Шпенглера.
2. Цивілізаційний підхід і роль «людського фактору». Концепції О. Шпенглера, А. Тойнбі.
3. Теорія пасіонарності Л.М. Гумільова.

4. «Нова історична наука» у Франції. Школа «Аналів». Творчість М. Блока, Л. Февра.

Основні поняття тем:

- «Нова історична наука»;
- «Присмерк Європи»;
- Анналісти;
- Теорія пасіонарності;
- Цивілізаційний підхід;
- Школа «Аналів».

Лекція 5

Тема 5: Зарубіжна історіографія другої половини ХХ ст. (2 год.)

Логіка викладу:

1. Історія ментальності й історична антропологія як нова парадигма історії.
2. «Нова соціальна історія» у Великобританії.
3. Американська кількісна історія.
4. Психоісторія як один з напрямів «нової наукової історії».

Основні поняття тем:

- Історична антропологія;
- Історія ментальності;
- «Нова соціальна історія»;
- «Постіндустріальне»;
- «Постмодерністська ера»;
- «Постцивілізоване»;
- «Постекономічне суспільство»;
- Постбуржуазне суспільство»;
- «Суспільство знання»;
- «Суспільство класу службовців»;
- Теорія «осьового часу»;
- «Технотронна ера».

Лекція 6

Тема 6: Новітня зарубіжна історіографія кінець ХХ - початок ХХІ. (2 год.)

Логіка викладу:

1. Мікроісторія. Оновлення проблематики й методології біографічних досліджень.
2. Історія повсякденності. Повсякденна історія в Німеччині.
3. Жіноча історія та гендерні студії.
4. Плюралізм методологій історичних досліджень.
5. Відродження історичного наративу.

Основні поняття тем:

- Гендерні студії;
- Жіноча історія;
- Ідея «кінця історії»;
- Історичний наратив;
- Інтелектуальна історія;

- Мікроісторія;
- Тропи;
- Школа історичної пам'яті.

С е м і н а р 3

Тема 3. *Тип історичного мислення XIX ст. Криза історичної думки кінця XIX – початку XX ст..*(2 год.)

Питання до обговорення:

1. Романтизм як напрям суспільної й історичної думки початку XIX ст.
2. Л. фон Ранке. Утвердження принципу історизму й об'єктивності в історичній науці.
3. Матеріалістичне розуміння історії. Теорія формацій. Погляди К.Маркса й Ф. Енгельса на історію. Марксистська історіографія в Європі й Російській імперії (К. Каутський, Ж. Жорес, М. Хилквіт, А.Лабріола, Г. Плеханов і ін.)
4. Позитивізм як найбільш впливовий напрям в історіографії другої половини XIX в. Характерні риси позитивізму. Вдосконалення техніки й організації історичних досліджень.
5. Ідея циклічності історичного процесу і його варіанти. Концепції О. Шпенглера, А. Тойнбі. Теорія пасіонарності Л. Гумільова.
6. Пошуки нової методології історії. Ідеї й праці Б. Кроче та їх значення. Становлення «школи Аналів» (А.Берр, М. Блок, Л. Февр).

Рекомендована література:

- Гринин Л.Е. Философия, социология и теория истории: опыт философско-социологического анализа некоторых общественных законов и построения теории всемирно-исторического процесса. – М., 2007.
- Историческая наука в XX веке. Историография истории нового и новейшего времени стран Европы и Америки / Под ред. И.П. Дементьева, А.И. Патрушева. – М., 2007.
- Исторические исследования в России. Тенденции последних лет / под ред. Г.А.Бордюгова. М., 1996. – 464 с.
- Исторические исследования в России – II. Семь лет спустя / подред. Г. А. Бордюгова. – М., 2003. – 560 с.
- Историческая наука сегодня; Теории, методы, перспективы/Под ред. Л. П. Репиной. – М., 2012.
- Историческое знание в современной России: дискуссии и поиски новых подходов: сб. ст. / Отв. ред. И. Эрманн, Г. Зверева, И. Чечель. – М., 2005.
- Новый образ исторической науки в век глобализации и информатизации: сб. ст. /Под ред. Л.П. Репиной. – М., 2005. – 288 с.
- Кроче Б. Теория и история историографии. – М., 1998.
- Междисциплинарный синтез в истории и социальные теории: теория, историография и практика конкретных исследований / подред. Б.Г. Могильницкого, И.Ю. Николаевой, Л. П. Репиной. – М., 2004.
- Могильницкий Б.Г. История исторической мысли XX века: Курс лекций. Вып. III.: Историографическая революция. – Томск, 2000.
- Могильницкий Б.Г. История исторической мысли XX века: Курс лекций. Вып. 1.: Кризис историзма / Б. Могильницкий. – Томск, 2001.
- Могильницкий Б.Г. О новом учебном пособии по теории и методологии истории // Новая и новейшая история. – 2008. – №1. – с. 215.
- Образы историографии; Историки в поиске новых смыслов: сб. науч. ст. – Казань, 2003.
- Очерки истории отечественной исторической науки XX века / под ред. В.П. Корзун. – Омск, 2005.

- Репина Л. П. Историческая наука на рубеже XX – XXI вв.: социальные теории и историографическая практика. – М., 2011.
- Репина Л.П. «Новая историческая наука» и социальная история. – М., 2009.
- Розов Н.С. Философия и теория истории. Кн.1. Прологомены. – М., 2002.
- Рохас К.А. Историография в XX веке. История и историки между 1848 и 2025 годами / Перев.с исп. – М., 2008.
- Русакова О.Ф. Философия и методология истории в XX веке: школы, проблемы, идеи. – Екатеринбург, 2000.
- Тартаковский М.С. Историософия. Мировая история как эксперимент и загадка. – М., 1993.
- Теории и методы исторической науки: шаг в XXI век. Материалы международной научной конференции / Отв. ред. Л.П. Репина. – М., 2008.
- Яковенко Н. Вступ до історії / Яковенко Н. – К., 2007.

(Також зі списку джерел та додаткової літератури)

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу, письмової роботи, участі у дискусії

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії

С е м і н а р 4

Тема 5. Зарубіжна історіографія другої половини XX ст. (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Ідеологізація й політизація історіографії після Другої світової війни.
2. Розквіт «школи Аналів». Концепція й праці Ф. Броделя.
3. «Нові наукові історії» на Заході. Кліометрія. Структуралізм.
4. Антропологічно орієнтовані дослідження. Теорія ментальностей. Мікроісторія.
5. Локальна соціальна історія. Потестарна імагологія. Ментальна географія.

Рекомендована література:

- Барг М.А. Эпохи и идеи: Становление историзма. М., 1987.
- Кроче Б. Теория и история историографии. М., 1998.
- Репина Л.П. История исторического знания: учебное пособие для студентов вузов. М., 2004.
- Яковенко Н. Вступ до історії. – К.: Критика, 2007.
- Україна, Росія, Європа: ментальні мапи // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки / Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор І. Колесник. – Вип. 7. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – С. 7-92.
- Географічні образи, територіальні ідентичності// Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки / Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор І. Колесник. – Вип. 7. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – С. 93-158.
- Ментальне картографування знання, особистості, простору// Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки / Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор І. Колесник. – Вип. 7. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – С. 159-232.

(Також зі списку джерел та додаткової літератури)

Завдання для обов'язкового виконання

Домашні завдання: опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступу, письмової роботи, участі у дискусії

Аудиторні завдання: виступ, участь у дискусії

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історіографія всесвітньої історії»

VII семестр

Разом: 54 год. З них: лекції (12 год.), семінарські заняття (8 год.), індивідуальна робота (4 год.), самостійна робота (27 год.), підсумковий контроль - МК (3 год.)

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI
Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II			
Назва модуля	Розвиток історичної думки до XIX ст.		Історіографія всесвітньої історії в XIX-початку XXI ст.			
Кількість балів за модуль	69		101			
Лекції	1	2	3	4	5	6
Лекції (теми,бали)	Вступ. Розвиток історичних поглядів і уявлень у добу античності і середньовіччя	Розвиток історичних поглядів доби Нового часу(XV-XVIII ст.)	Тип історичного мислення XIX ст. Класичний історизм.	Криза історичної думки кінця XIX – початку XX ст.	Зарубіжна історіографія другої половини XX ст.	Новітня зарубіжна історіографія кінця XX – початок XXI
Семінарські заняття (теми,бали)	Вступ. Розвиток історичних поглядів і уявлень у добу античності і середньовіччя (10)	Розвиток історичних поглядів доби Нового часу(XV-XVIII ст.) (10)	Тип історичного мислення XIX ст. Криза історичної думки кінця XIX – початку XX ст. (10)		Зарубіжна історіографія другої половини XX ст.(10)	
Самостійна робота(бали)	5	5	5	5	5	5
ІНДЗ (бали)	30					
Види поточного контролю	контр. робота 25		контр. Робота 25			
Підсумковий контроль (вид, бали)	Колоквіум за результатами опрацювання фахових видань 20					

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

VII семестр

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I.			
Розвиток історичної думки до XIX ст.			
Вступ. Розвиток історичних поглядів і уявлень у добу античності і середньовіччя (4 год.)	включення до підсумкового контролю	5	I
Розвиток історичних поглядів доби Нового часу(XV-XVIII ст.) (4 год.)	включення до підсумкового контролю	5	II
Змістовий модуль II.			
Історіографія всесвітньої історії в XIX- початку XXI ст.			
Тип історичного мислення XIX ст. Класичний історизм. (4 год.)	включення до підсумкового контролю	5	III
Криза історичної думки кінця XIX – початку XX ст. (5 год.)	включення до підсумкового контролю	5	IV
Зарубіжна історіографія другої половини XX ст.(5 год.)	включення до підсумкового контролю	5	V
Новітня зарубіжна історіографія кінець XX – початок XXI (5 год.)	включення до підсумкового контролю	5	VI
<i>Разом: -- 27год.</i>	<i>Разом: 30 балів</i>		

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю
I семестр
(бакалаври)**

№ зп	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Разом за семестр				
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид					
1	Відвідування лекцій 12 год.	1	2	2	4	4	6				
2	Відвідування практичних (семінарських, лаб.) занять 8 год.	1	2	2	2	2	4				
3	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання) 4 год.	5	2	10	4	20	30				
4	Робота на практик. (семінарськ.) занятті (в т.ч. доповідь, виступ, повідомл., дискусія) 8 год.	10	2	20	2	20	40				
5	Індивідуальне навчально- дослідне завдання (ІНДЗ)	30					30				
6	Опрацювання фахових видань (в т.ч. першоджерел)	10	1	10	1	10	20				
7	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	50				
8	Творча робота (в т.ч. есе)	20			1	20	20				
10	Макс. кількість балів за видами діяльності студента (МВ)			69		101	170				
11	Макс. підсумкова модульна оцінка (ряд.10-12)			25		25					
12	Фактична кількість балів студента за ЗМ <i>(приклад)</i>			46		95					
13	Макс. підсумкова семестр. мод. оцінка VII сем. ПМК	100									
	Коефіцієнт: 100:170	0,58									

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Мета ІНДЗ: Поглиблення знань з найбільш важливих питань та проблем, що потребують глибокого осмислення та аналізу. Завдання готується у вигляді індивідуальних творчих робіт.

Зміст ІНДЗ: характеристика основних етапів, шкіль і концепцій історіописання всесвітньої історії, зокрема конкретизація персонального доробку провідних істориків та їхнього методологічного інструментарію від античності до нині.

Види ІНДЗ та система їх оцінювання:

- публічний захист ідеї (10 балів);
- робота над проектом (10 балів);
- мультимедійна презентація ідеї (10 балів).

Орієнтовна структура ІНДЗ:

- Індивідуальний навчально-дослідний проект є завершальним етапом вивчення курсу.
- Мета проекту – поглибити і конкретизувати знання студентів з дисципліни, яка вивчається, привити навички самостійного підбору, осмислення та узагальнення наукової інформації та літератури. Індивідуальний навчально-дослідний проект дозволяє студентам розширити коло залученої інформації з обраної теми, а також вивчити ті розділи курсу, які у ході занять розглядалися як ознайомчі.
- Індивідуальний проект повинен бути написаний на основі ретельно опрацьованих наукових джерел, зібраного і обробленого матеріалу.
- Індивідуальний проект є самостійним дослідженням з обраної теми, відрізняється критичним підходом до вивчення літературних джерел.
- Матеріал, який використовується з літературних джерел, повинен бути опрацьований, бути органічно пов'язаним з обраною студентом темою; виклад теми повинен бути конкретним, насиченим фактичними даними, зіставленнями, розрахунками, графіками, таблицями.
- При написанні індивідуального проекту повинні бути узагальнені теоретичні матеріали з обраної теми з використанням відповідного обґрунтування.
- Робота завершується конкретними висновками і рекомендаціями.
- Під час оформлення роботи необхідно дотримуватися загальноприйнятих вимог.
- Загальний об'єм роботи 7-10 сторінок друкованого тексту. Робота виконується на одній стороні аркуша формату А 4. З обох сторін аркуша залишаються поля розміром 25 мм зліва, 15 мм справа, верхнє і нижнє поля – 20 мм. Усі аркуші роботи нумеруються. Кожен розділ у тексті повинен мати заголовок у точній відповідності з назвою в змісті.
- Нове питання можна починати з тієї сторінки, на якій закінчилося попереднє, якщо на цій сторінці крім заголовку можна буде вмістити декілька рядків тексту.
- У роботі можна використовувати лише загальноприйняті скорочення та умовні позначення. Використані в роботі цифрові дані, висновки, думки інших авторів у переказі та цитати в обов'язковому порядку повинні супроводжуватися посиланнями на використані роботи.
- Структура роботи:
 1. Титульний аркуш.
 2. Зміст.
 3. Вступ.
 4. Основний зміст роботи, який складається з розділів.
 5. Висновки.
 6. Список використаної літератури.
 7. Додатки (якщо є).

Критерії оцінювання ІНДЗ:

№ зп	Опис критерію	Максимальна кількість балів
1.	Розкриття основного змісту проблеми	10
2.	Визначення умов, в яких формувалася історична школа	10
3.	Визначення значення наукової концепції в історичному процесі	10
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	10	Відмінно
Достатній	8	Добре
Середній	5	Задовільно
Низький	3	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни.

Орієнтовна тематика реферативних досліджень з курсу

«Історіографія всесвітньої історії»:

1. Історичний метод Геродота і «прагматична історія» Фукідіда.
2. Історія, риторика, мораль у греко-римській традиції.
3. Лукіан із Самосати: перша спроба створення теорії історіописання.
4. Європейська цивілізація класичної епохи в дослідженнях П'єра Шоню.
5. Характерні риси середньовічного історизму й жанри середньовічної історіографії.
6. Західноєвропейська історіографія в XVII – першій половині XVIII століття.
7. Західноєвропейська історіографія в першій половині XIX століття.
8. Історики італійського Відродження: політична й риторична школи.
9. Історична концепція й теоретико-методологічні погляди В.О. Ключевського.
10. Історичні погляди С.М. Соловйова.
11. Історіографія епохи Реформації й Контрреформації.
12. Російська літописна традиція: своєрідність і етапи її розвитку.
13. Російська історична думка в першій половині XVIII століття та «Історія Російська» В. Татищева.
14. М.М. Карамзін та «Історія держави Російської».
15. Вчення про культурно-історичних типах М.Я. Данилевського.
16. Й. Дройзен і його «Історика».
17. Карл Маркс і матеріалістичне розуміння історії.
18. Концепція загальної історії Т.М. Грановського.
19. Проблеми загальної історії, філософії історії й теорії історичного пізнання в працях М.І. Кареева.
20. Р.Дж. Коллінгвуд і його «Ідея історії».
21. Концепція ідентичності й модель лідера-новатора в працях Еріка Еріксона.
22. Культурно-історичний напрям у російській історіографії.
23. Леопольд фон Ранке і його критичний метод.
24. Б. Кроче і його «Теорія й історія історіографії».
25. Глобальні теорії історичного процесу в історіографії першої половини XX століття (О. Шпенглер і А.Дж. Тойнбі).

26. Марко Блок і Люсьєн Февр: боротьба за відновлення історичної науки.
27. Організація історичної освіти в країнах Заходу.
28. Філіп Арьєс: історія Заходу крізь призму сприйняття смерті.
29. Позитивізм і наукова історія. Формування історичної школи.
30. Постмодернізм і його вплив на історичні дослідження.
31. Теорія соціального характеру й авторитарної особистості Еріха Фромма: можливості застосування неофрейдизму в історії.
32. Уявлення суспільства про самого себе: історичні дослідження Жана Делюмо, Еммануеля Ле Руа Ладюри, Жоржа Дюбі.
33. Школа історичної антропології в Німеччині в контексті формування «нової історичної науки».
34. Дослідження тоталітаризму в рамках американської «психоісторії».
35. Еріх Хобсбаум: досвід розуміння європейської історії XIX-XX ст.
36. Історико-соціологічна концепція Фернана Броделя.
37. Історична демографія на Заході: школи, напрямку досліджень, підсумки.
38. Історична наука на рубежі XX-XXI вв.: новітні тенденції.
39. Історія жінок і «нова культурна історія» у творчості Наталі Земон Девіс.
40. «Критичний поворот» в історіографії на рубежі 1980 і 1990-х років.
41. «Методологічна революція» школи «Аналів».
42. «Нова історична наука» на Заході: варіанти розвитку.
43. «Нова соціальна історія» і історична антропологія.
44. «Нова соціальна історія»: предмет і напрямку досліджень.
45. Американська «історія жінок» і гендерна історія: концептуальний апарат і області дослідження.
46. Вивчення історії культури в сучасній британській історіографії.
47. Американська «психоісторія»: теоретичні положення й дослідницька практика.
48. Арон Якович Гуревич і російська школа історичної антропології і соціальної історії.

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі критерії:

1. 9-10 балів, якщо студент виявив повні і глибокі знання матеріалу, обґрунтував творче завдання, критично проаналізував усі аспекти історичного розвитку держав в період середньовіччя та самостійно осмислив і сформував власні уявлення про етапи їх формування; розуміє чіткі визначення понять; вміє сформулювати висновки і узагальнення, що спираються на теоретичні знання та достатньо аргументовані; дотримані норми літературної мови;
2. 7-8 бали, якщо студент виявив недостатньо повні і глибокі знання матеріалу, не обґрунтував творче завдання, критично проаналізував лише окремі аспекти історичного розвитку держав в період середньовіччя; розуміє визначення понять; вміє сформулювати висновки і узагальнення, що спираються на теоретичні знання та достатньо аргументовані; дотримані норми літературної мови;
3. 4-6 бали, якщо студент виявив достатні знання матеріалу, не обґрунтував творче завдання, критично проаналізував лише окремі аспекти історичного розвитку держав в період середньовіччя; розуміє визначення деяких понять; вміє сформулювати загальні висновки, що спираються на теоретичні знання та достатньо аргументовані; дотримані норми літературної мови;
4. 1-3 бали, якщо студент не виявив достатнього рівня знання матеріалу, більшість теоретичних питань не розкриті, абсолютно не розуміє визначення необхідних понять; у відповідях допущені грубі помилки; відсутність навіть орієнтації у предметі вивченої дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- Ілюстративні матеріали:

- Досягнення цивілізацій у культурі та науці;
- Портрети відомих історіографів і мислителів від давнини до сучасності.
- Зображення основних праць історіографів.
- Типові форми організації наукового простору (меблів, зразків побутових предметів, зразків одягу представників різних соціальних верств), що використовувалися на різних етапах розвитку цивілізацій
- Набір схем та таблиць, що відображають еволюцію методик історіописання.
- Набір мап, що відображають розширення кордонів історіописання у всесвітньому вимірі.

ПИТАННЯ ДО ПРОМІЖНОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання історіографічного дослідження.
2. Основні категорії історіографічного аналізу (історична концепція, історіографічний факт, історіографічний джерело, парадигма, наукова школа).
3. Типи, структура і функції історичного знання.
4. Ранні форми фіксації історичної інформації в Стародавній Греції. Логографи.
5. Життя і творчість Геродота.
6. Історичні погляди Фукідида.
7. Історична думка епохи еллінізму. Полібій.
8. Особливості римської історичної думки республіканського періоду.
9. «Історія Риму від заснування міста» Тита Лівія.
10. Життя і творчість Тацита.
11. Історична думка імператорського Риму. Светоній.
12. Образ історії в ранньохристиянської літературі.
13. Філософія історії Августина Аврелія.
14. Рання церковна християнська історіографія. Євсевій Кесарійський.
15. Німецькі історії раннього середньовіччя. Йордан. Григорій Турський.
16. Західноєвропейські середньовічні хроніки.
17. Історична думка італійського Відродження. Риторична і ерудитська школи.
18. Політична школа гуманістичної історіографії. Н. Макіавеллі.
19. Західноєвропейська історична думка XVII в. Ерудити. «Соціальна фізика».
20. Основні риси історичної думки французького Просвітництва.
21. Вольтер як історик.
22. Просвітництво в Німеччині та історична думка.
23. Історичні погляди І.Г. Гердера.
24. Історична думка англійського Просвітництва. Е. Гіббон. Болінброк.
25. Романтизм і історична думка. Філософія історії Г.В. Ф. Гегеля.
26. Французька ліберальна школа істориків першої половини XIX ст.
27. Історичні погляди Ж. Мішле.
28. Історична концепція А. Токвіля.
29. Історичні погляди Л. фон Ранке.
30. Історична наука в Англії першої половини XIX ст. Т. Карлейл.
31. Позитивізм та історична наука XIX ст.
32. Марксистська концепція історичного процесу.
33. Історичні погляди Я. Буркхардта.
34. Проблема кризи історичної науки кінця XIX - початку XX ст. у сучасній літературі: основні підходи.
35. Неокантіанська теорія історичного пізнання.
36. Філософія історії А. Тойнбі.
37. Французька історична наука першої половини XX ст.
38. Формування історичної школи «Анналів». М. Блок і Л. Февр.
39. Історична наука Великобританії першої половини XX ст.
40. Історична наука Німеччини 1920-1940-х рр. Історична наука і нацизм.
41. Основні тенденції розвитку англійської історичної думки в другій половині XX ст. «Соціальна історія».
42. Історична концепція Ф. Броделя.
43. Теоретичні погляди провідних представників школи «Анналів» у 1970-1980-е рр. Історична антропологія та історія ментальності.
44. Постмодерністський виклик історичному пізнанню.
45. Концепція історичного пізнання Х. Уайта.
46. Основні напрямки сучасної зарубіжної історичної думки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

Підручники і посібники

- Барг М.А. Эпохи и идеи: Становление историзма. М., 1987.
- Гринин Л.Е. Философия, социология и теория истории: опыт философско-социологического анализа некоторых общественных законов и построения теории всемирно-исторического процесса. – М., 2007.
- Историческая наука в XX веке. Историография истории нового и новейшего времени стран Европы и Америки / Под ред. И.П. Дементьева, А.И. Патрушева. – М., 2007.
- Исторические исследования в России. Тенденции последних лет / под ред. Г.А.Бордюгова. М., 1996. – 464 с.
- Исторические исследования в России – II. Семь лет спустя / подред. Г. А. Бордюгова. – М., 2003. – 560 с .
- Историческая наука сегодня; Теории, методы, перспективы/Под ред. Л. П. Репиной. – М., 2012.
- Историческое знание в современной России: дискуссии и поиски новых подходов: сб. ст. / Отв. ред. И. Эрманн, Г. Зверева, И. Чечель. – М., 2005.
- Новый образ исторической науки в век глобализации и информатизации: сб. ст. /Под ред. Л.П. Репиной. – М., 2005. – 288 с.
- Кроче Б. Теория и история историографии. – М., 1998.
- Междисциплинарный синтез в истории и социальные теории: теория, историография и практика конкретных исследований / подред. Б.Г. Могильницкого, И.Ю. Николаевой, Л. П. Репиной. – М., 2004.
- Могильницкий Б.Г. История исторической мысли XX века: Курс лекций. Вып. III.: Историографическая революция. – Томск, 2000.
- Могильницкий Б.Г. История исторической мысли XX века: Курс лекций. Вып. 1.: Кризис историзма / Б. Могильницкий. – Томск, 2001.
- Могильницкий Б.Г. О новом учебном пособии по теории и методологии истории // Новая и новейшая история. – 2008. – №1. – с. 215.
- Образы историографии; Историки в поиске новых смыслов: сб. науч. ст. – Казань, 2003.
- Очерки истории отечественной исторической науки XX века / под ред. В.П. Корзун. – Омск, 2005.
- Репина Л. П. Историческая наука на рубеже XX – XXI вв.: социальные теории и историографическая практика. – М., 2011.
- Репина Л.П. «Новая историческая наука» и социальная история. – М., 2009.
- Розов Н.С. Философия и теория истории. Кн.1. Пролегомены. – М., 2002.
- Рохас К.А. Историография в XX веке. История и историки между 1848 и 2025 годами / Перев.с исп. – М., 2008.
- Русакова О.Ф. Философия и методология истории в XX веке: школы, проблемы, идеи. – Екатеринбург, 2000.
- Тартаковский М.С. Историософия. Мировая история как эксперимент и загадка. – М., 1993.
- Теории и методы исторической науки: шаг в XXI век. Материалы международной научной конференции / Отв. ред. Л.П. Репина. – М., 2008.
- Яковенко Н. Вступ до історії / Яковенко Н. – К., 2007. – 376.
- Зверева Г.И. Реальность и исторический нарратив: проблемы самоидентификации интеллектуальной истории // Одиссей. Человек в истории. – 1996. – М., 1996. – С. 11-21.
- К новому пониманию человека в истории. Очерки развития современной западной исторической мысли. – Томск, 1994.
- Могильницкий Б.Г., Мучник В.М., Николаева И.Ю. Возрождение нарратива // Новая и новейшая история. – 1993. – № 5. – С. 3-17.

Тош Д. Стремление к истине. – М., 2000.
Уайт Х. Метаистория. Историческое воображение в Европе в XIX в. – Екатеринбург, 2002.
Шартье Р. История сегодня: сомнения, вызовы, перспективы // Одиссей. Человек в истории. – М., 1995. – С.193-205.
Яковенко Н. Вступ до історії. – К.: Критика, 2007.

Джерела

Аврелий Августин. О граде божьем. Минск, М., 2000.
Аммиан Марцеллин. Разн. изд.
Анна Комнина. Алексиада. М., 1965.
Бейль П. Исторический и критический словарь. В 2-х т. М., 1978.
Беовульф. Старшая Эдда. Песнь о Нибелунгах. М., 1975.
Берк Э. Размышления о революции во Франции. М., 1993.
Блок М. Апология истории. М., 1972.
Боден Ж. Метод легкого познания истории. М., 2000.
Болингброк Г. Письма об изучении и пользе истории. М., 1978.
Бродель Ф. Динамика капитализма. Смоленск, 1993.
Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм (XV-XVIII вв.). М., 1990-1992. Т. 1-3.
Бродель Ф. Что такое Франция? Пространство и история. М., 1994-1995. Т.1,2.
Бэкон Ф. История правления короля Генриха VII. М., 1990.
Вазари Дж. Жизнеописания наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих. В 2-х т. М.–Л., 1933.
Валла Л. Избранное. М., 1990.
Видукинд Корвейский. Деяния саксов. М., 1975.
Вико Д. Основание новой науки об общей природе наций. Л., 1940.
Вико, Джамбаттиста. Основания новой науки об общей природе наций. М., 1994.
Виллани Дж. Новая хроника, или История Флоренции. М., 1997.
Виллардуэн Ж. де. Завоевание Константинополя. М., 1993.
Вольтер Ф. История Карла XII, короля шведского. СПб., 1909.
Вольтер. Философские сочинения. М., 1988.
Галл Аноним. Хроника и деяния князей и правителей польских. М., 1961.
Гердер И.Г. Идеи к философии истории человечества. М., 1977.
Гегель Г.В.Ф. Лекции по философии истории. СПб., 1993.
Геродиан. История императорской власти после Марка. М., 1996.
Геродот. История. Разн. изд.
Гесиод. Работы и дни. М., 1927.
Гиббон Э. История упадка и разрушения Римской империи. Т. 1–7. М., 1883–1886.
Гизо Ф. История Английской революции. Т. 1–3. СПб., 1868.
Гизо Ф. История цивилизации в Европе. М., 1996.
Гизо Ф. История цивилизации во Франции. В 4-х т. СПб., 1877–1881.
Гоббс Т. Левиафан. М., 1937.
Гомер. Илиада. Одиссея. Разн. изд.
Грановский Т.Н. и его переписка. Т. I. М., 1897.
Грановский Т.Н. Лекции по истории средневековья. М., 1987.
Григорий Турский. История франков. М., 1987.
Грин Дж.Р. Краткая история английского народа. Т. 1–3. М., 1897–1900.
Гуревич А.Я. Исторический синтез и школа «Анналов». М., 1993.
Данилевский Н.Я. Россия и Европа. Взгляд на культурные и политические отношения Славянского мира к Германо-Романскому. СПб., 1871.
Данилевский Н.Я. Россия и Европа. СПб., 1995.

- Евсевий Памфил. Церковная история. М., 1993.
- Зибель Г. О законах исторического знания. СПб., 1866.
- Иордан. О происхождении и деяниях гетов. *Getica* / Пер. и комм. Е.Ч. Скржинской. 1–е изд.: М. 1960. 2–е изд.: СПб., 1996.
- Ипатьевская летопись. М., 1998. (ПСРЛ. Т. 2).
- Исландские саги. Ирландский эпос. М., 1973.
- Историки эпохи Каролингов. М., 1999.
- Карамзин Н.М. История Государства Российского. В 3-х кн. М., 1988–1989.
- Кареев Н. Теория исторического знания. СПб., 1871.
- Кареев Н.И. Историология (Теория исторического процесса). Пг., 1915.
- Кареев Н.И. Историки французской революции. Л., 1925. Т. 3.
- Кареев Н.И. Прожитое и пережитое. Л., 1990.
- Кропоткин П.А. Великая французская революция 1789-1793. М., 1979.
- Монтескье Ш. Персидские письма. М., 1956.
- Кареев Н.И. Крестьяне и крестьянский вопрос во Франции в последней четверти XVIII века. М., 1879.
- Кареев Н.И. Основные вопросы философии истории. М., 1883.
- Карлейль Т. Герои и почитание героев в истории. М., 1898.
- Карлейль Т. Теперь и прежде. М., 1994.
- Карлейль Т. Французская революция. История. М., 1991.
- Ключевский В.О. Курс русской истории // Ключевский В.О. Сочинения. Т. I–V. М., 1956–1958.
- Коллингвуд Р.Дж. Идея истории: Автобиография. 1980.
- Коммин Ф. де. Мемуары. / Пер., ст. и прим. Ю.П.
- Кондорсе М.А. Эскиз исторической картины прогресса человеческого разума. М., 1936.
- Константин Багрянородный. Об управлении империей. Текст, Лаврентьевская летопись. М., 1997. (ПСРЛ. Т. 1).
- Лев Диакон. История. М., 1988.
- Ленин В.И. К.Маркс // Ленин В.И. Полн. собр. соч. Т.26.
- Лукиан. Как следует писать историю // Избранное. М., 1962.
- Макиавелли Н. История Флоренции. Л., 1973.
- Макиавелли Н. Рассуждения на первые три книги Тита Ливия. Разн. изд.
- Макьявелли Н. История Флоренции. Л., 1973.
- Макьявелли Н. Избранные произведения. М., 1982.
- Малые римские историки. М., 1996.
- Маркс К. Гизо Ф. Почему удалась английская революция? Рассуждение об истории английской революции // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. Т.19.
- Маркс К., Энгельс Ф. Манифест Коммунистической партии // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. Т.4.
- Маркс К., Энгельс Ф. Немецкая идеология // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. Т.3.
- Маркс-историк: Сб. статей. М., 1968.
- Михаил Пселл. Хронография. М., 1987.
- Мишле Ж. Народ. М., 1965.
- Моммзен В. Макс Вебер и историческая наука // Новая и новейшая история. 1990. № 4.
- Монтескье Ш.Л. О духе законов // Монтескье Ш.Л. Избранные произведения. М., 1955.
- Новгородская первая летопись старшего и младшего
- Памятники литературы Древней Руси: XIII в. М., 1981.
- Памятники литературы Древней Руси: XIV – середина XV в. М., 1981.
- пер., комм. / Под ред. Г.Г. Литаврина и А.П. Новосельцева. М., 1989.
- Питти Бонакорсо. Хроника. Л., 1972.
- Плутарх. Сравнительные жизнеописания. Разн. изд.

Повесть временных лет / Подгот. текста, пер., ст. и комм. Д.С. Лихачева. 2-е изд. СПб., 1996.

Полибий. Всеобщая история. Разн. изд.

Прокопий Кесарийский. Война с готами. Т.1–2. М., 1996.

Прокопий Кесарийский. Война с персами. Война с вандалами. Тайная история. / Пер., вст. ст. и комм. А.А. Чекаловой. СПб., 1998.

Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. М., 1998.

Рихер Реймский. История / Пер., ст. и комм. А.В. Тарасовой. М., 1997.

Робер де Клари. Завоевание Константинополя. / Пер., ст.

Робертсон У. История государственования императора Карла V. Т. 1–3. М., 1859.

Рогожский летописец. Тверской сборник. М., 2000 (ПСРЛ. Т. 15).

Руссо Ж.-Ж. Трактаты. М., 1969.

Карлейль Т. Французская революция: История. М., 1991.

Саллюстий. Разн. изд.

Светоний Транквилл. Жизнеописание двенадцати цезарей. Разн. изд.

Сказания и повести о Куликовской битве. М.–Л., 1982.

Снорри Стурлуссон. Круг земной. М., 1980.

Софийская первая летопись старшего извода. М., 2000. (ПСРЛ. Т. 6. Вып. 1).

Татищев В.Н. История Российская. В 7 т. М.–Л., 1962–1968.

Татищев В.Н. Собр. Соч. В 8 т. М., 1994–1996.

Тацит, Корнелий. Сочинения. В 2-х т. Л., 1969.

Тойнби А. Дж. Постижение истории. — М.: Прогресс, 1991.

Тойнби А. Постижение истории. М., 1991.

Токвиль А. Демократия в Америке. М., 1992.

Тьерри О. Избранные произведения. М., 1937.

Тюрго А.Р.Ж. Рассуждения о всеобщей истории // Тюрго А.Р.Ж. Избр. Философские произв. М., 1937.

Февр Л. Бои за историю. — М.: Наука, 1991.

Философия и методология истории: Сб. статей. М., 1977.

Фукидид. История. Разн. изд.

Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории / Пер. К.А. Свасьяна. М., 1993-1998. Т. 1-2.

Юм Д. Англия под властью Стюартов. Т.1–2. СПб., 2001–2002.

Ясперс К. Смысл и назначение истории. Изд. второе. — М.: Республика, 1994.

Ясперс К. Смысл и назначение истории. М., 1991.

Додаткова література

1. Азаркин Н.М. Монтескье / Н. Азаркин. — М., 1988. — 128с.
2. Алпатов М.А. Политические идеи французской буржуазной историографии XIX в. / М. Алпатов. — М.; Л., 1949. — 406 с.
3. Алпатов М.А. Русская историческая мысль и Западная Европа XII-XVII вв. / М. Алпатов — М., 1973. — 476 с.
4. Алпровитц Г.Г. Атомная дипломатия: Хиросима и Потсдам / Г. Алпровитц. — М., 1986.
5. Американская историография внешней политики США 1945–1970. — М., 1970.
6. Арон Р. Этапы развития социологической мысли / Арон Р. — М., 1992. — 608 с.
7. Арьес Ф. Ребенок и семейная жизнь при Старом порядке / Пер. с фран. Я.Ю. Старцева. — Екатеринбург, 1999. — 416 с.
8. Афанасьев Ю.Н. Историзм против эклектики: Французская историческая «школа Анналов» в современной буржуазной историографии / Ю. Афанасьев. — М., 1980. — 177 с.

9. Байбакова Л.В. Становление научных традиций в освещении политических партий последней трети XIX века: от «прогрессистской» парадигмы до современных концепций «организующего синтеза» // США: становление и развитие национальной традиции и национального характера. Материалы VI научной конференции ассоциации изучения США. – М., 1999.
10. Баткин Л.М. Итальянские гуманисты: Стиль жизни, стиль мышления / Л. Баткин. – М., 1978.
11. Болховитинов Н.Н. Изучение американской историографии в России // Американское общество на пороге XXI века. Материалы научной конференции. – М., 1996.
12. Болховитинов Н.Н. Основные этапы и направления развития американской историографии внешней политики США // Вопросы истории. – 1986. – № 9.
13. Болховитинов Н.Н. США: Проблемы истории и современная историография / Н. болховитинов. – М., 1980.
14. Борисов В.Н. Марксизм как наука и утопия / Борисов В. – Самара, 1996. – 202 с.
15. Буржуазная историография второй мировой войны. – М., 1985.
16. Буржуазные и реформистские концепции фашизма: Сборник. – М., 1973.
17. Бурлацкий Ф. Загадка и урок Никколо Макьявелли / Ф. Бурлацкий. – М., 1977. – 255 с.
18. Вайнштейн О.Л. Очерки развития буржуазной философии и методологии истории в XIX–XX вв / О. Ванштейн О. – Л., 1979. – 270 с.
19. Вебер Б.Г. К.Маркс, Ф.Энгельс и немецкая историография ко времени формирования марксизма // Вебер Б.Г. Историографические проблемы. – М., 1974.
20. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма / М. Вебер. – М., 1990. – 808 с.
21. Вильямс В.Э. Трагедия американской дипломатии / В. Вильямс. – М., 1960. – 210 с.
22. Волгин В.П. Развитие общественной мысли во Франции в XVIII в. – М., 1958 – 415 с.
23. Волгин В.П. Сен-Симон и сен-симонизм / В. Волгин. – М., 1961. – 158 с.
24. Гаджиев К.С., Сивачев Н.В. Проблемы междисциплинарного подхода к «новой научной» истории в современной американской историографии // Вопросы методологии и истории исторической науки. – М., 1978. – Вып. 2.
25. Гольман Л.И. Энгельс – историк / Л. Гольман. – М., 1984. – 418 с.
26. Грабски А. Бродель Ф.: Вопросы методологии // Новая и новейшая история. – 1990. – № 5. – с. 196.
27. Губман Б.Л. Смысл истории: Очерки современных западных концепций. – М., 1991. – 192 с.
28. Далин В.М. Историки Франции XIX–XX вв. / В. Далин. – М., 1981. – 328 с.
29. Дементьев И.П. Американская историография гражданской войны в США (1861 – 1865) / И. Дементьев. – М., 1963. – 350 с.
30. Дементьев И.П. Об исторических взглядах Чарльза Бирда // Вопросы истории. – 1957. – № 6.
31. Дементьев И.П. Чарльз О. Бирд // Новая и новейшая история. – 1995. – № 3.
32. Державин К.П. Вольтер / К. Державин. – М., 1946. – 570 с.
33. Дюби Ж. Развитие исторических исследований во Франции // Одиссей. Человек в истории. – М., – 1991.
34. Ефимов А.В. США: Пути развития капитализма (доимпериалистическая эпоха). – М, 1969.
35. Жук С.И. Современная историография ранней Америки: Путь к историческому синтезу // Вопросы истории. – 1994. – № 2.
36. Зверева Г.И. Интеллектуальная история сегодня // Новая и новейшая история. – 2000. – № 5.

37. Иванов Г.М. Кризис позитивистской концепции исторического источника и Б.Кроче // Вопросы истории. – 1974. – № 1.
38. История и историки в пространстве национальной и мировой культуры XVIII–XXI вв.: сборник статей / под ред. Н.Н. Алеврас. – Челябинск: Энциклопедия, 2011. – 512 с.
39. К новому пониманию человека в истории: очерки развития современной западной исторической мысли / отв. ред. Б.Г. Могильницкий. – Томск, 1994.
40. Кантор Р.Е. «Новые левые» в американской исторической ассоциации // Вопросы истории. – 1971. – № 9.
41. Количественные методы советской и американской историографии. – М., 1983.
42. Кон И.С. Философский идеализм и кризис буржуазной исторической мысли: Критические очерки философии истории эпохи империализма / И. Кон. – М., 1959.
43. Кунина А.Е. США: Методологические проблемы историографии / А. Кунина. – М., 1988.
44. Левчик Д.А. Р.А. Фогел и «новая экономическая история» // Новая и новейшая история. – 1989. – № 6.
45. Лернер М. Развитие цивилизации в Америке / М. Лернер. – М., 1992.
46. Мальков В.Л. Джон Коммонс и висконсинская школа // История и историки. – М., 1966.
47. Мерцалов А.Н. Западногерманская буржуазная историография второй мировой войны / А. Мерцалов. – М., 1978.
48. Момджян Х.Н. Французское Просвещение / Х.Момджян – М., 1983. – 447 с.
49. Мосс М. Общество. Обмен. Личность / М. Мосс. – М., 1996.
50. Национальные исторические организации в странах Западной Европы и США. – М., 1982.
51. Организация изучения новейшей истории в ФРГ: Справочник. – М., 1985.
52. Основные проблемы истории США в американской историографии 1861–1918 гг. – М., 1974.
53. Основные проблемы истории США в американской историографии. – М., 1971. – 376 с.
54. Паррингтон В.Л. Основные течения американской мысли. – М., 1963. Т. 1–3.
55. Патрушев А.И. Взлет и низвержение К. Лампрехта // Новая и новейшая история. – 1995. – № 4.
56. Патрушев А.И. Неолиберальная историография ФРГ / А. Патрушев. – М., 1981. – 149 с.
57. Патрушев А.И. Проблемы и значение творческого наследия Макса Вебера // Новая и новейшая история. – 2000. – №6.
58. Патрушев А.И. Ренессанс Макса Вебера // Новая и новейшая история. – 1993. – № 1.
59. Патрушев А.И. Х.У. Велер и немецкая социально-научная история // Новая и новейшая история. – 2004. – №3.
60. Перельман З. История тред-юнионистского движения в Соединенных Штатах. – М.; Л., 1927.
61. Политическая история на пороге XXI в.: традиции и новации / Отв. ред. Л.П. Репина. – М., 1995. -
62. Ратман А.Б. Новая социальная история в США // Новая и новейшая история. – 1990. – № 4.
63. Ревуненков В.Г. Марксизм и проблема якобинской диктатуры / В. Ревуненков. – Л., 1966. – 176 с.
64. Реизов Б.Г. Французская романтическая историография (1815–1830). – Л., 1956. – 536 с.
65. Репина Л.П. «Новая историческая наука» и социальная история. – М., 1998. – 282 с.

66. Репина Л.П. Вызов постмодернизма и перспективы новой культурной и интеллектуальной истории // Одиссей. – М., 1996.
67. Садовая Г.М., Нейфельд Е.Я. Концепция происхождения первой мировой войны в трудах Ф.Фишера // Историография всеобщей истории: Межвузовский сб. – Куйбышев, 1976.
68. Салов В.И. Историзм и современная буржуазная историография / В. Салов. – М., 1977.
69. Салов В.И. Современная западногерманская историография: Некоторые проблемы новейшей истории / В. Салов. – М., 1968,
70. Согрин В.В. Критические направления немарксистской историографии США XX века / В. Согрин. – М., 1987.
71. Согрин В.В. Мифы и реальности американской истории / В. Согрин. – М., 1986.
72. Споры о главном. Дискуссии о настоящем и будущем исторической науки вокруг школы «Анналов». – М., 1993.
73. Сухоруков С.Р. Западногерманская буржуазная историография советско-германских отношений / С. Сухоруков. – М., 1976.
74. Тишков В.А. История и историки в США / В. Тишков. – М., 1985.
75. Трельч Э. Историзм и его проблемы / Э Трельч. – М., 1994.
76. Фридланд Дж. Типы тела / Дж. Фридланд. – М., 1995.
77. Фуко М. История сексуальности III. Забота о себе / М. Фуко. – М., Киев, 1998.
78. Хаас Г. (ФРГ). Германская оккупационная политика в Ленинградской области (1941 – 1944 гг.) // Новая и новейшая история. – 2003. – №6.
79. Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления / М. Хайдеггер. – М., 1993.
80. Харц Л. Либеральная традиция в Америке / Л. Харц. – М., 1993.
81. Хут Л.Р. Теоретико-методологические проблемы изучения истории Нового времени в отечественной историографии рубежа XX-XXI вв.: монография / Л.Р. Хут; Московский педагогический государственный университет; Адыгейский государственный университет. – М.: Прометей, 2010. – 704 с.
82. Шлезингер А.М. Циклы американской истории / А. Шлезингер. – М., 1992.
83. Щюц А. Структуры повседневного мышления / А. Щюц. – М., 1988.
84. Эриксен Т.Х. Тирания момента: Время в эпоху информации / Т. Эриксен. – М., 2003.
85. Эрикссон. Э. Детство и общество / Э Эрикссон. – СПб, 1996.

Російська історіографія

1. Алпатов М.А. Русская историческая мысль и Западная Европа (XVIII – первая половина XIX в.). – М., 1985.
2. Алпатов М.А. Русская историческая мысль и Западная Европа XVII – первой четверти XVIII вв. – М., 1976.
3. Базов С.И. Философия истории Н.Я. Данилевского. – М., 1997.
4. Бахтин как философ. – М., 1992.
5. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. – М. 1979.
6. Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса. – М., 1965.
7. Бахтин М.М. Эстетическое наследие и современность. – М, 1992. – Ч.1.
8. Бельский И.Л. Биография и биографика в отечественной культурно-исторической традиции // Диалог со временем. Альманах интеллектуальной истории. 5 Спец. Вып.: Историческая биография и персональная история. – М., 2001. – С. 29-45.
9. Белоусов Л. С. Как преподавать новую и новейшую историю в университете? // Новая и новейшая история. – 2009. – №1. – С. 144-150.

10. Бовыкин Д.Ю. О современной российской историографии Французской революции XVIII века (полемиические заметки) // Новая и новейшая история. – 2007. – №1.
11. Бузескул В.П. Всеобщая история и ее представители в России в XIX и начале XX в. – Л., 1929-1931. – Ч. 1-2.
12. Вебер Б.Г. Историографические проблемы. – М., 1974.
13. Виппер Р.Ю. Очерки теории исторического познания. – М., 1911.
14. Высокова В.В., Сосновский М.А. Универсальная история в современной историографии // Диалог со временем. Альманах интеллектуальной истории. – Вып. 18. – М., 2007. – С. 170-189.
15. Гуревич А.Я. Историческая наука и историческая антропология // Вопросы философии. – 1988. – №1. – С. 56-70.
16. Гуревич А.Я. Исторический синтез и Школа «Анналов». – М., 1993. – С.5-112.
17. Гуревич А.Я. Смерть как проблема исторической антропологии: о новом направлении в зарубежной историографии // Одиссей. Человек в Истории. – М.: Наука, 1989. – С. 114-135.
18. Гуревич А.Я. Социальная история и историческая наука // Вопросы философии. – 1990. – №4.
19. Дорошенко Н.М. Философия и методология истории в России (конец XIX – начало XX века). – СПб., 1997.
20. Заковоротная М. В. Идентичность человека. Социально-философские аспекты. – Ростов-на-Дону, 1999. – С. 64–102.
21. Зверева Г. И., Репина Л.П. Историческое образование в высшей школе России: состояние и проблемы // Преподавание социально-гуманитарных дисциплин в вузах России: состояние, проблемы, перспективы. Аналитический доклад / Ред. Л. Г. Ионин. – М., 2003. – С. 486-532.
22. Зверева Г.И. Историческое знание в контексте культуры конца XX века: проблема преодоления власти модернистской парадигмы // Гуманитарные науки и новые информационные технологии. – М., 1994. – Вып.2. С.127-142;
23. Зверева Г.И. Новая российская историософия: риторические стратегии и прагматика // Феномен прошлого: сб. ст. / отв. ред. И.М. Савельева, А.В. Полетаев. – М., 2005. – С.292-315.
24. Золотарев В.П. Исторические концепции Н.И. Кареева: Содержание и эволюция. – Л., 1988.
25. Золотухина-Аболина Е.В. Мир повседневности. Ростов–на–Дону. – 1996.
26. Иллерицкий В.Е. Революционная историческая мысль в России: (Домарксистский период). – М., 1974.
27. Ионин Л.Г. Историзм повседневности. // Структуры культуры и человек в современном мире. – М., 1987.
28. Ионин Л.Г. Повседневность как неспрадник и неидеал. // Художественный журнал. – 1997. – №17.
29. Ионов И.Н. Глобальная история и история мировых цивилизаций // Глобальная история и история мировых цивилизаций. – М., 2003. («Глобальный мир» клуб ученых. Вып 5(28). С.5–45.
30. Ионов И.Н. Глобальная история: основные направления и существенные особенности // Цивилизации. Вып.5: Проблемы глобалистики и глобальной истории / Отв. ред. А.О. Чубарьян. – М., 2002. – С. 83–117.
31. Ионов И.Н. Основные направления и методология глобальной истории // Новая и новейшая история. – 2003. – №1. – С.18–29.
32. Искендеров А.А. Два взгляда на историю // Вопросы истории. – 2005. – №4. С. 3–22 .
33. Искендеров А.А. Историческая наука на пороге XXI века // Вопросы истории. – 1996. №4. – С. 3–31.

34. Историки России. XVIII – нач. XX в. / Отв. ред. А.Н. Сахаров. – М., 1996.
35. Каганович Б.С. Евгений Викторович Тарле и петербургская школа историков. – СПб., 1995.
36. Каменский А.Б. Повседневность русских городских обывателей: Исторические анекдоты из провинциальной жизни XVIII века. – М., 2006.
37. Каменский З.А. Тимофей Николаевич Грановский. – М., 1988.
38. Кан А.С. Историк Г.В. Форстен и наука его времени. – М., 1979.
39. Корзун В.П. Образы исторической науки на рубеже XIX-XX вв. (Анализ отечественных историографических концепций). – Омск; Екатеринбург, 2000.
40. Культурная история жеста // История ментальностей. Культурная антропология. – М., 1996. – С. 119 - 128.
41. Куприц И.Я. М.М. Ковалевский. – М., 1978.
42. Лебина Н.Б. Повседневная жизнь советского города: нормы и аномалии: 1920-1930 годы. – СПб., 1999.
43. Левандовский А.А. Т.Н. Грановский в русском общественном движении. – М., 1989.
44. Лелеко В.Д. Повседневность в исторических исследованиях // Историзм в культуре: Материалы междунар. науч. конф. – СПб., 1998. – С. 160–167.
45. Лелеко В.Д. Пространство повседневности в европейской культуре. – СПб., 2002.
46. Ленинградский университет в воспоминаниях современников. – Л., 1963. – Т.1; Л., 1982. Т.2.
47. Леонтьева О.Б. «Субъективная школа» в русской мысли: Проблемы теории и методологии истории. – Самара, 2004.
48. Леонтьева О.Б. Марксизм в России на рубеже XIX- XX веков. Проблемы методологии истории и теории исторического процесса. – Самара, 2004.
49. Лотман Ю. М. Беседы о русской культуре. Быт и традиции русского дворянства. – М., 1994.
50. Лотман Ю. М. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера - история. М., 1996.
51. Лотман Ю. М. Избранные статьи в 3-х т. – Таллинн, 1992. – Т.1.
52. Лотман Ю. М. Роман А.С. Пушкина «Евгений Онегин» // Пушкин. – СПб, 1995. – С.490-541.
53. Лотман Ю.М. Декабрист в повседневной жизни // Избранные статьи. Таллинн, 1992. – Т.1. – С. 296 – 336.
54. Маклюен М. Г. Понимание Media: Внешние расширения человека. – М., 2003.
55. Малинов А.В. Философия истории в России: Конспект университетского спецкурса. – СПб., 2001.
56. Могильницкий Б.Г. Методология истории в системе университетского образования // Новая и новейшая история. – 2003. – №6.
57. Московский университет в воспоминаниях современников (1755–1917). – М., 1989.
58. Мягков Г.П. «Русская историческая школа». Методологические и идейно-политические позиции. – Казань, 1988.
59. Мягков Г.П. Научное сообщество в исторической науке: опыт «русской исторической школы». – Казань, 2000.
60. Оболенская С.В. История повседневности в современной историографии ФРГ. // Одиссей. Человек в истории. – М., 1990.
61. Огурцов А. П. Философия науки эпохи Просвещения. – М., 1993.
62. Петров А.Е. Перевернутая история. Лженаучные модели прошлого // Новая и новейшая история. – 2004. – №3.
63. Пирумова Н.М. Исторические взгляды А.И. Герцена. – М., 1956.
64. Писаренко К. Повседневная жизнь русского двора в царствование Елизаветы Петровны. – М., 2003.

65. Побережников И.В. Переход от традиционного к индустриальному обществу: теоретико-методологические проблемы модернизации. – М., 2006.
66. Погодин С.Н. «Русская школа» историков: Н.И. Кареев, И.В. Лучицкий, М.М. Ковалевский. – СПб., 1997.
67. Портреты историков: Время и судьбы. – М.; Иерусалим, 2000. – Т. 2: Всеобщая история.
68. Проскурякова Н.А. Концепции цивилизации и модернизации в отечественной историографии // Новая и новейшая история. – 2005. – №7.
69. Пушкарёва Н.Л. История повседневности и частной жизни: содержание и соотношение понятий. // Социальная история. Ежегодник 2004 г. – М., 2005.
70. Пушкарёва Н.Л. История повседневности и частной жизни глазами историка // Социальная история. Ежегодник. – М., 2003.
71. Пушкарёва Н.Л. Предмет и методы изучения повседневности // Этнографическое обозрение. – 2004. – № 1.
72. Пушкин С.Н. Историософия русского консерватизма XIX века. – Н. Новгород, 1998.
73. Рамазанов С.П. Кризис в российской историографии начала XX века. – Волгоград, 1999-2000. – Ч. 1-2.
74. Репина Л. П. Всеобщая история в российской интеллектуальной традиции // Диалог со временем. Альманах интеллектуальной истории. – Вып. 17. – М., 2006. С. 5–11.
75. Репина Л. П. Идея всеобщей истории в России: от классики к неоклассике. – М., 2009.
76. Репина Л. П. Новые исследовательские стратегии в российской и мировой историографии. – М., 2008.
77. Репина Л. П. Профессиональное историческое образование в России: современное состояние и перспективы развития // Диалог со временем. Альманах интеллектуальной истории. – Вып.13. – М., 2004. – С.5-15.
78. Репина Л. П. Т.Н. Грановский и идея всеобщей истории: от классики к пост-постмодерну // Тимофей Николаевич Грановский: Идея всеобщей истории. Статьи. Тексты / Под ред. Л.П. Репиной. – М., 2006. С. 5–28.
79. Репина Л.П. Гендерная история: проблемы и методы исследования // Новая и новейшая история. – 1997. – №6.
80. Савельева И.М., Полетаев А.В. Современное общество и историческая наука: вызовы и ответы // МИР КЛИО: сб. ст. в честь Лорины Петровны Репиной: в 2 т. Т.1 / Под общ.ред. А.Г. Суприянович. М., 2007. – С.157–186.
81. Савицкий Е.Е. Удовольствие от прошлого и чувство свободы в историографии 1990-х годов // Диалог со временем. Альманах интеллектуальной истории. – Вып.15. – М., 2005. С. 179–209.
82. Сафронов Б.Г. Вопросы исторической теории в работах М.С. Корелина. – М., 1984.
83. Сафронов Б.Г. Историческое мировоззрение Р.Ю. Виппера и его время. – М., 1976.
84. Сафронов Б.Г. М.М. Ковалевский как социолог. – М., 1960.
85. Сафронов Б.Г. Н.И. Кареев о структуре социологического знания. – М., 1995.
86. Сахаров А.Н. Историческая наука на перепутье // Россия в XX веке: Судьбы исторической науки / Под общ.ред. А.Н. Сахарова. – М., 1996. – С.5–10.
87. Сахаров А.Н. О новых подходах в российской исторической науке. – 1990–е годы [Электронный ресурс] // История и историки, 2002: Историографический вестник / отв. ред. А.Н. Сахаров. М., 2002. URL: <http://www.iri-ran.ru/saxarov-o-novyx.html> (дата обращения: 10.07.2010);
88. Севостьянов Г.Н., Чубарьян А.О. О тенденциях в исторической науке // Новая и новейшая история. – 1991. №5. С. 64–73.
89. Синицын О.В. Неокантианская методология истории и развитие исторической мысли в России в конце XIX- начале XX вв. – Казань, 1998.

90. Федотова В.Г. Истина и правда повседневности. // Философская и социологическая мысль. – 1990. – №3.
91. Федотова В.Г. Типология модернизаций и способов их изучения // Вопросы философии. – 2000. – №4. С. 3–27.
92. Филюшкин А.И. «Постмодернистский вызов» и его влияние на современную теорию исторической науки // Топос. Философско-культурологический журнал. – 2000. – №3. С. 67–78.
93. Филюшкин А.И. Методологические инновации в современной российской исторической науке (вместо предисловия) // АСТІО NOVA. 2000 (Сб. науч. ст.). – М., 2000. – С.7–50.
94. Филюшкин А.И. Произошла ли методологическая революция в современной российской исторической науке? // Историческая наука и методология истории в России XX века: к 140-летию со дня рождения акад. А.С. Лаппо-Данилевского. Санкт-Петербургские Чтения по теории, методологии и философии истории / Отв. ред. А.В. Малинов. – СПб., 2003. – Вып.1. С. 59–68.
95. Филюшкин А.И. Смертельные судороги или родовые муки? Споры о конце исторической науки в начале XXI в. // Россия XXI. – 2002. – №4. С.64–99.
96. Хвостова К.В., Финн В.К. Проблемы исторического познания в свете современных междисциплинарных исследований. – М., 1997.
97. Хмылев Л.Н. Проблемы методологии в русской буржуазной историографии конца XIX-начала XX вв. – Томск, 1978.
98. Цамутали А.М. Борьба течений в русской историографии во второй половине XIX века. – Л., 1977.
99. Чапкевич Е.И. Евгений Викторович Тарле. – М., 1977.
100. Чубарьян А.О. Историческая наука в России к началу XXI в. // Новая и новейшая история. – 2003. – №3.
101. Чубарьян А.О. О некоторых тенденциях развития исторической науки на рубеже веков // Историческая наука и образование на рубеже веков: сб. ст. / сост. А.А. Данилов. – М., 2004.
102. Чураков Д.О. 1917 год в современной историографии: проблемы и дискуссии // Новая и новейшая история. – 2009. – №4.
103. Шкуринов П.С. Позитивизм в России в XIX в. – М., 1980.
104. Шувалов В.И. Социально-психологический аспект изучения истории в российской историографии последней трети XIX- первой половины XX вв. – М., 2001.

Електронні ресурси:

- Президентская библиотека им. Б. Н. Ельцина.
<http://www.prilib.ru/Pages/Default.aspx>
- Библиотекарь.Ру
электронная библиотека нехудожественной литературы по русской и мировой истории, искусству, культуре, прикладным наукам.
<http://bibliotekar.ru/index.htm>
- Историческая библиотека.
Электронные тексты по истории, гербы городов, словари, хронологические таблицы, ссылки на исторические источники.
<http://www.hist.msu.ru/ER/>
- «Хронос».
<http://www.hrono.ru/>
- "Российское образование", федеральный портал
<http://www.edu.ru/>
- "Социально-гуманитарное и политологическое образование", образовательный портал

<http://www.humanities.edu.ru/>

- "Социально-гуманитарное и политологическое образование", образовательный портал

[Auditorium.ru](http://www.auditorium.ru)

<http://www.auditorium.ru/aud/index.php>

- Центральная библиотека образовательных ресурсов (ЦБОР)

<http://edulib.ru/>

- Открытая русская электронная библиотека (Российская государственная библиотека, Москва)

<http://orel.rsl.ru/>

- Виртуальная библиотека, специальный проект ГПНТБ России

<http://www.vlibrary.ru/>

- Нижегородская государственная областная универсальная научная библиотека, полнотекстовые ресурсы крупнейшего энциклопедического проекта Рунет

<http://www.rubricon.com>

- EUNnet, виртуальная библиотека

• <http://virlib.eunnet.net/>

- Библиотека Максима Мошкова

<http://www.lib.ru/>

- Библиотека русских электронных библиотек. Общие библиотеки

<http://www.orc.ru/~patrikey/liblib/liblist.htm>

- ALLBest.ru, электронные библиотеки

<http://allbest.ru/fiz.htm>

- Библиотека портала auditorium.ru

<http://www.auditorium.ru/aud/lib/index.php>